

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6 vtrum sollicitudo temporalium rerum sit licita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

circumventionem erroris, ad quod etiam dolus ordiatur: ergo dolus pertinet ad astutiam.

Ar. proced.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, ad astutiam pertinet assumere vias non veras, sed simulatas & apparentes ad aliquem finem prosequendum vel bonum, vel malum. Assumptio autem harum viarum potest dupliciter considerari. Uno quidem modo ipsa excogitatione viarum homini; & hoc proprie pertinet ad astutiam, sicut est excogitatio rectarum viarum ad debitum finem, pertinet ad prudentiam. Alio modo potest considerari talium viarum assumptio secundum executionem operis: & secundum hoc pertinet ad dolum, & ideo dolus importat quandam executionem astutiae: & secundum hoc ad astutiam pertinet.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut astutia proprie accipitur in malo, abusive autem in bono: ita etiam & dolus, qui est astutiae executio.

AD SECUNDUM dicendum, quod executio astutiae ad decipiendum, primo quidem & principali ter fit per verba, quae praecipuum locum tenent inter signa, quibus homo significat aliquid alteri, ut patet per Aug. in li. de doctr. christia. Et ideo dolus maxime attribuitur locutioni. Contingit tamen esse dolum & in factis, secundum illud Psal. 104. Et doli facerent in seruos eius. Est etiam dolus in corde, secundum illud Eccl. 19. Interiora eius plena sunt dolo: sed hoc est secundum quod aliquis dolos excogitat, secundum illud Psalm. 37. Et dolos tota die meditabatur.

Li. 2. c. 3. cir ca med. to. 3

AD TERTIUM dicendum, quod quicumque cogitant aliquod malum facere, necesse est quod excogitent aliquas vias ad hoc, quod suum propositum impleant, & ut plurimum excogitant vias dolosas, quibus facilius propositum consequantur, quam vis contingat quandoque, quod absque astutia, & dolo, aliqui aperte, & per uolentiam malum operentur: sed hoc, quia difficilius fit, in paucioribus accidit.

Supra ar. 4. & locis ibi de notatis

Super quest. quinquagesima quinta articulum quintum.

ARTICULVS V.

Utrum fraus ad astutiam pertineat.

AD QUINTUM sic proceditur. Videtur, quod fraus ad astutiam non pertineat. Non enim est laudabile, quod aliquis decipi se patiatur, ad quod astutia tendit: est autem laudabile, quod aliquis patiatur fraudem, secundum illud 1. ad Corint. 6. Quare non magis fraudem pati mini? ergo fraus non pertinet ad astutiam.

¶ 2. Praet. Fraus pertinere videtur ad illicitam exceptionem, vel receptionem exteriorum rerum, dicitur. n. Act. 5. quod uir quidam nomine Ananias cum Sapphira uxore sua uendit agrum, & fraudauit de pretio agri: sed illicite usurpare, uel retinere res exteriores, pertinet ad iniustitiam, uel illiberalitatem: ergo fraus non pertinet ad astutiam, quae opponitur prudentiae.

¶ 3. Praet. Nullus astutia utitur contra seipsum: sed aliquorum fraudes sunt contra seipsum, dicitur. n. Pro uerb. 1. de quibusdam, quod moluntur fraudes contra animas suas: ergo fraus non pertinet ad astutiam.

SED CONTRA. Fraus ad deceptionem ordinatur, secundum illud Iob. 13. Nunquid decipietur, ut homo uestris fraudulentis? ad idem etiam ordinatur astutia, ergo fraus ad astutiam pertinet.

RESPON. Dicendum, quod fraus proprie dicitur in executione astutiae, ita etiam de fraude differre uidentur, quod dolus pertinet ad executionem astutiae: sicut magis proprie pertinet ad executionem astutiae, secundum quod dicitur in dicitur ad hoc, quod deest in deest, sed ad hoc quod deest in deest, ter toleret in sustinendis iniuriis fraudis.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ad hoc, quod deest in deest, sed ad hoc quod deest in deest, ter toleret in sustinendis iniuriis fraudis.

AD SECUNDUM dicendum, quod astutia potest fieri per aliquid aliud, ut in casu de fraudatione pertinet ad astutiam, sed de fraudatione pertinet ad astutiam, sed de fraudatione pertinet ad astutiam.

AD TERTIUM dicendum, quod si quis faciant ex eorum intentione non contra seipsum, uel contra animas suas: Dei iudicio prouenit, ut id quod conueniuntur, contra eos retroqueatur, sicut Psal. 7. Incidit in foueam, quam fecit.

ARTICULVS VI.

Utrum licitum sit sollicitudinem habere de temporalibus rebus.

AD SEXTUM sic proceditur. Videtur, quod sit sollicitudinem habere de temporalibus rebus praesens, secundum illud Roman. 12. Quae sollicitudo, sed homo praesens ex diuina providentia rebus, sicut illud Psal. Omnia pedibus eius, oues & boues &c. et non habere sollicitudinem de temporalibus rebus.

¶ 2. Praet. Vnusquisque sollicitus est de rebus suis, sed licitum est hominibus temporalibus, quibus uitam sustinent, ut dicitur 2. ad Thess. 3. Si quis non uult operari, non comedet: ergo sollicitum est sollicitum de rebus temporalibus.

¶ 3. Praet. Sollicitudo de operibus mundanis est, secundum illud 2. ad Timotheam uenisset, solcite me quaesitum de operibus temporalium rerum quandoque pertinet ad misericordiam, puta, cum quis sollicitus est procurandum negotia populi, ut dicitur in 2. ad Corint. 12. ergo sollicitudo temporalium rerum non pertinet ad misericordiam, puta, cum quis sollicitus est procurandum negotia populi, ut dicitur in 2. ad Corint. 12.

SED CONTRA. est, quod dicitur in Mat. 6. Non solliciti estis, dicentes, Quid manducabimus, aut quo operiemur, quia in ista uita non potest esse sollicitudo temporalium rerum, quod dicitur in Mat. 6. Non solliciti estis, dicentes, Quid manducabimus, aut quo operiemur, quia in ista uita non potest esse sollicitudo temporalium rerum, quod dicitur in Mat. 6.

RESPON. Dicendum, quod sollicitudo temporalium quoddam adhibitum ad aliquod finem, manifestum est autem, quod manifestum est, ubi est timor deficientis, & ad hoc pertinet ad astutiam, minor in rebus temporalibus, ergo sollicitudo temporalium rerum non potest esse illicita. Uno quidem modo, quod sollicitamur, si in temporalibus rebus, unde & Aug. dicit in libro de seruitute domini, cum Dominus dicit, Nolite solliciti esse, hoc dicit, ut non ista intuentur, sed faciant quicquid in Evangelio praedicitur iudicentur. Alio modo potest esse temporalis sollicitudo illicita propter superfluum studium, quod ad temporalia procuranda, propter carnalibus, quibus, principalis in ista uita, & ideo dicitur Mat. 13. quod sollicitudo temporalium rerum, de parte timoris superflua, aliquis timet ne faciendo quod dicitur deficient, quod Dominus dupliciter dicitur.

mo, propter maiora beneficia homini praestita diuinitus praeter suam sollicitudinem. scilicet corpus, & anima. Secundo, propter subventionem, qua Deus animalibus, & plantis subuenit abique opere humano, secundum proportionem suae naturae. Tertio, ex diuina providentia, propter cuius ignorantiam Gentiles circa temporalia bona quaerunt a principalibus sollicitudine: & ideo concludit, quod principaliter nostra sollicitudo esse debet de spiritualibus bonis, sperantes quod temporalia nobis pueniant ad necessitatem, si fecerimus quod deimus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod temporalia bona subiecta sunt homini, ut eis utatur ad necessitatem, non ut in eis sine cesset, & superflue circa ea sollicitetur.

AD SECUNDUM dicendum, quod sollicitudo eius, quae corporali labore panem acquirit, non est superflua, si sit moderata: & ideo Hieronymus dicit quod labor exercendus est, sollicitudo tollenda, superflua. animam inquietans.

AD TERTIUM dicendum, quod sollicitudo temporalium in operibus misericordiae ordinatur ad finem charitatis: & ideo non est illicita, nisi sit superflua.

ARTICVLVS VII.

Utrum quis debeat esse sollicitus futurorum.

Super Quaestione quae supra in quaestione articulum septimum.

AD SEPTIMUM sic proceditur. Videtur, quod aliquis debeat sollicitus esse futurorum. Dicitur enim Proverbia 6. Vade ad formicam & peger, & considera vias eius, & discere sapientiam, quae cum non habeat ducem, nec praecceptorem, parat in estate cibum sibi, & congregat in messe quod comedit: sed hoc est in futurum sollicitari. ergo laudabilis est sollicitudo futurorum.

¶ 12 Praet. Sollicitudo ad prudentiam pertinet: sed prudentia praecipue est futurorum. praecipua enim pars eius est prudentia futurorum, ut supra dictum est. ergo virtuosum est sollicitari de futuris.

¶ 13 Praet. Quicumque reponit aliquid in posterum conseruandum, sollicitus est in futuro: sed ipse Christus legit Io. 12. loculos habuisse ad aliquid conseruandum, quos Iudas deferebat. Apostoli etiam conseruabant praedicationem, quae ante pedes eorum ponebatur, ut legitur Act. 4. ergo licitum est futurum sollicitari.

SED CONTRA est, quod Dominus dicit Matth. 6. Nolite solliciti esse in crastinum. Cras autem tibi ponitur pro futuro, sicut dicit Hieronymus.

RESPON. Dicendum, quod nullum opus potest esse uirtuosum, nisi debeat circumstantiis uestiatur, inter quas una est debitum tempus, secundum illud Eccl. 8. Omni negotio tempus est opportunitas: quod non solum in exterioribus operibus, sed et in interiori sollicitudine locum habet. Vnicuique enim tempore competit propria sollicitudo, sicut temporibus aetatis competit sollicitudo mercedi: ipsi autem tempore competit sollicitudo uindemiae. Si quis ergo tempore aetatis de uindemia iam esset sollicitus, superflue praecuperet futuri temporis sollicitudinem, unde huiusmodi sollicitudinem tanquam superfluum Dominus prohibet, dicens. Nolite solliciti esse in crastinum. Unde subdit: Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipse, id est, suam propriam sollicitudinem habebit, quae sufficiens ad animum assigendum. & hoc est, quod subdit: Sufficit

Adici malitia sua, id est, afflictio sollicitudinis.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod formica habet sollicitudinem congruam temporis: & hoc nobis imitandum proponitur.

AD SECUNDUM dicendum, quod ad prudentiam pertinet prudentia debita futurorum. Esset autem inordinata futurorum prudentia, uel sollicitudo, si quis temporalia, in quibus dicitur praeteritum, & futurum tanquam fines, quaereret, uel si superflua quaereret ultra praesentis uitae necessitatem, uel si tempus sollicitudinis praecuperet.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut Augustinus dicit in li. de ser. Dom. in mon. Cum uiderimus aliquem seruum Dei prouidere, ne ista necessaria sibi desint, non iudicemus eum de crastino sollicitum esse: nam & ipse Dominus propter exemplum loculos habere dignatus est, & in Actibus Apostolorum scriptum est, ea quae ad uictum sunt necessaria, procurata esse in futurum propter imminentem famem. non ergo dominus improbat, si quis humano more ista procurat: sed si quis propter ista non militet Deo.

ARTICVLVS VIII.

Utrum huiusmodi uitia oriuntur ex auaritia.

Super quaestione quae supra in quaestione articulum octauum.

AD OCTAVUM sic proceditur. Videtur, quod huiusmodi uitia non oriuntur ex auaritia. Quia sicut dictum est, per luxuriam maxime ratio patitur defectum in sua rectitudine: sed huiusmodi uitia maxime ex luxuria oriuntur, praecipue cum Philosophus dicat in 7. Ethic. Quod Venus est dolosa, & eius corrigia est varia, & quod ex insidiis agit incontinentes concupiscentie.

¶ 3 Praet. Praedicta uitia habent quaedam similitudinem prudentiae, ut dictum est: sed ad prudentiam cum sit in ratione, maiorem propinquitatem habere uidentur uitia magis spiritualia, uel superbia, & inanis gloria: ergo huiusmodi uitia magis uidentur ex superbia oriri, quam ex auaritia.

¶ 3 Praet. Homo in insidiis utitur non solum in diripiendis bonis alienis: sed etiam in machinando aliorum caedes, quorum primum pertinet ad auaritiam, secundum ad iram: sed in insidiis uti pertinet ad astutiam, dolum, & fraudem: ergo praedicta uitia non solum oriuntur ex auaritia, sed et ex ira.

SED CONTRA est, quod Gregorius 31. Moral. ponit fraudem filiam auaritiae.

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, prudentia carnis, & astutia cum dolo & fraude, quando am similitudinem habent cum prudentia in aliquo usu rationis. Praecipue autem inter alias uirtutes morales usus rationis recte apparet in iustitia, quae est in appetitu rationali: & ideo usus rationis in debitu etiam maxime apparet in uitis oppositis iustitiae. Oponeitur autem sibi maxime ex auaritia & ideo praedicta uitia maxime ex auaritia oriuntur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod luxuria a propter uehementiam delectationis, & concupiscentiae tota

Li. 3. art. 26. in prin. co. 4.

Inf. q. 118. artic. 7. & 8. & 2. di. 42. q. 2. & 3. Et Mal. q. 13. art. 3. q. 33. art. 6.

Lib. 7. Ethic. c. 6. circa medium. lec. 6.

q. 47. art. 33. & in dist. 6. ne. q. 53. & 55.

Super

Li. 31. Moral. ca. 31. a med. Artic. huius quest. & q. 47. art. 13.

D. 438.

Secunda secunda S. Thomae. R. 2. licet